

För mycket makt förblindar – också fackrörelsen

FFC:s ordförande Jarmo Eloranta konstaterade 3.4.2021 i sitt blogginlägg Myrkyllinen työmarkkinakeitos* att ”allmänt bindande kollektivavtal är till fördel för de företagare som är ärliga, sköter sina förpliktelser och tar hand om sin personal”. Elorantas inlägg handlade om teknologiindustrins meddelande om att förnya arbetsmarknadsverksamheten, vilket kan leda till att kollektivavtalen inom teknologiindustrin upphör att vara allmänt bindande, precis som avtalen inom skogsindustrin håller på att göra.

I princip förstår jag oron hos FFC:s ordförande. Det skulle ju i princip vara bra om de företag som tillverkar likadana produkter inom samma bransch spelade med samma regler. Egentligen vore ju det här tämligen rättvist för alla. Det är också sant att den eventuella ”lönedumpningen” och det eventuella utnyttjandet av arbetskraft tar en del av marknaden från ärliga företagare.

I verkligheten leder det allmänt bindande kollektivavtalssystemet dock inte till jämlikhet mellan företagen, såsom Eloranta antyder, utan just till ojämlig behandling. Oorganiserade arbetsgivare som följer det allmänt bindande kollektivavtalet är tvungna att följa sämre villkor för arbetsförhållanden än de organiserade arbetsgivarna som konkurrerar med dessa företag, på grund av förbud mot lokala överenskommelser. Att fackrörelsen anser att detta är rättvis verksamhet bevisar att det närmast är frågan om fackrörelsens maktspel.

Även annars agerar fackrörelsen på ett väldigt motsägelsefullt sätt i frågor om kollektivavtal, vilket också leder till ojämlig behandling av företag, åtminstone inom livsmedelssektorn. Å ena sidan behandlar fackförbundet SEL hela livsmedelssektorn som en sammanhängande helhet, men samtidigt behandlar förbundet varje bransch inom livsmedelssektorn som separata helheter. I praktiken syns detta ologiska agerande på så sätt att SEL vid varje kollektivavtalsrunda kräver lika stora lönehöjningar för fem olika branscher inom livsmedelssektorn**. Samtidigt håller SEL dock envist fast vid att kollektivavtalet för bageriarbetare är dyrare för företagen och allmänt oflexibla än andra kollektivavtal inom livsmedelssektorn. De som får betala mest för denna cirkus är de arbetskrafts- och hantverksdominerade bageri- och konditoriföretagen. Alltså de företag som också annars har livsmedelsbranschens högsta arbetskraftskostnader.***

Då fackrörelsen saknar förmågan att förnya sig, är det fint att teknologi- och skogsindustrin försöker få ändringar gjorda. Det är klart att fackrörelsen behövs i Finland även i framtiden och att den alltid kommer att ha sin egen viktiga roll i samhället. Men det som verkar vara det viktigaste för fackrörelsen i dess nuvarande form är att behålla sin nuvarande maktposition.

Makten förblindar och total makt förblindar totalt, oavsett om det handlar om fackrörelsens eller storföretagens direktörer, om makthavande tjänstemän eller till exempel om våra stats-

ministrar. Därför behöver ”makten” alltid en motpol så att den aktör som har den starkaste ställningen inte missbrukar sin makt. Makthavarna måste övervakas, och om det annars inte finns ett övervakande system, behövs då en lika stark duellpartner som sätter gränser för den aktör som vill ha mer och mer makt. I bästa fall kan arbetsgivar- och arbetstagarparten utgöra ett jämlikt par, men bara under förutsättning att arbetsgivarparten vid behov också vågar utmana fackrörelsens maktställning. Naturligtvis är fackrörelsen nu förvånad över att skogsindustrin och teknologiindustrin inte automatiskt gör på det sätt som fackrörelsen vill, och där-

för funderar fackrörelsen säkert hårt på medel för att sätta dessa förbud på plats.

De senaste årtiondena har fackrörelsen i Finland stått på höjden av sin makt, och varit en slags stat inom staten som i verkligheten har fått fatta beslut om alla de frågor som den velat besluta om. Andra aktörer, inklusive riksdagen, har till slut bara gjort som fackrörelsen vill.

Det är minst sagt underligt att det finns en aktör i Finland som kräver att de andra aktörerna ska betala allt fler avgifter och skatter när denna aktör samtidigt enligt av Yles program MOT 1.3.2021 publicerade utredning själv fått över 900 miljoner euro i skattefria dividender under de senaste tio åren. Och som pricken över i tycker denna aktör att det här är rättvist och förundrar sig över uppmärksamheten som uppstod kring detta och upplever att det hela bara är en attack från arbetsgivarna mot fackrörelsen. En intressant detalj gällande detta var också att tidningen Iltahti 10.3.2021 berättade att Servicefacket PAM inleder samarbetsförhandlingar av ekonomiska och produktionsmässiga skäl. Iltahti skrev att ”PAM är den åttonde största ägaren i bostadsinvesteringsbolaget Kojamo” och att ”värdet på PAM:s aktieandel för tillfället är 111,5 miljoner euro”. Enligt PAM:s verkställande direktör är ”egendomen avsedd för att finansiera arbetsmarknadskonflikter och inte för att driva vardaglig verksamhet”, så antagligen leder balanseringen av ekonomin till att PAM minskar personal.

Mika Väyrynen

*<https://www.sak.fi/ajankohtaista/blogi/myrkyllinen-tyomarkkinakeitos>

**Lönerna för alla livsmedelsarbetare, även bageriarbetare, höjs 1.5.2021 med en allmän höjning på 1,9 %.

***I ledaren 7/2020 skrev jag om ”jämlika” lönehöjningar inom olika livsmedelsbranscher men om ”ojämlika” kollektivavtal som gynnar vissa mer än andra. Länk till denna ledare:

<https://www.leipuriliitto.fi/leipurilehti/paakirjoituksia/2020/>